

คำแนะนำในการใช้เอกสารประกอบการเรียน เล่มที่ 1 เรื่อง ศาสนพิธี

เอกสารเล่มนี้ เป็นเอกสารที่ใช้ประกอบการเรียน **เรื่อง ศาสนพิธี** ใช้เวลาในการศึกษา 2 ชั่วโมง และเป็นเอกสารที่นักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง ให้นักเรียนอ่านคำแนะนำ และปฏิบัติตามคำชี้แจงแต่ละขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบ

1. ศึกษาสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ เพื่อให้ทราบว่าจะต้องเรียนแต่ละบทแล้ว นักเรียนสามารถเรียนรู้อะไรได้บ้าง

2. ทำแบบทดสอบก่อนเรียน แล้วตรวจคำตอบ เพื่อให้รู้ว่ามีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษามากน้อยเพียงใด

3. ศึกษาเอกสารและทำแบบฝึกทักษะทุกกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ ซึ่งจะเป็นแนวทางนำไปสู่การเรียนรู้และเข้าใจในเนื้อหาได้ดีขึ้น

4. ทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจอีกครั้งหนึ่ง

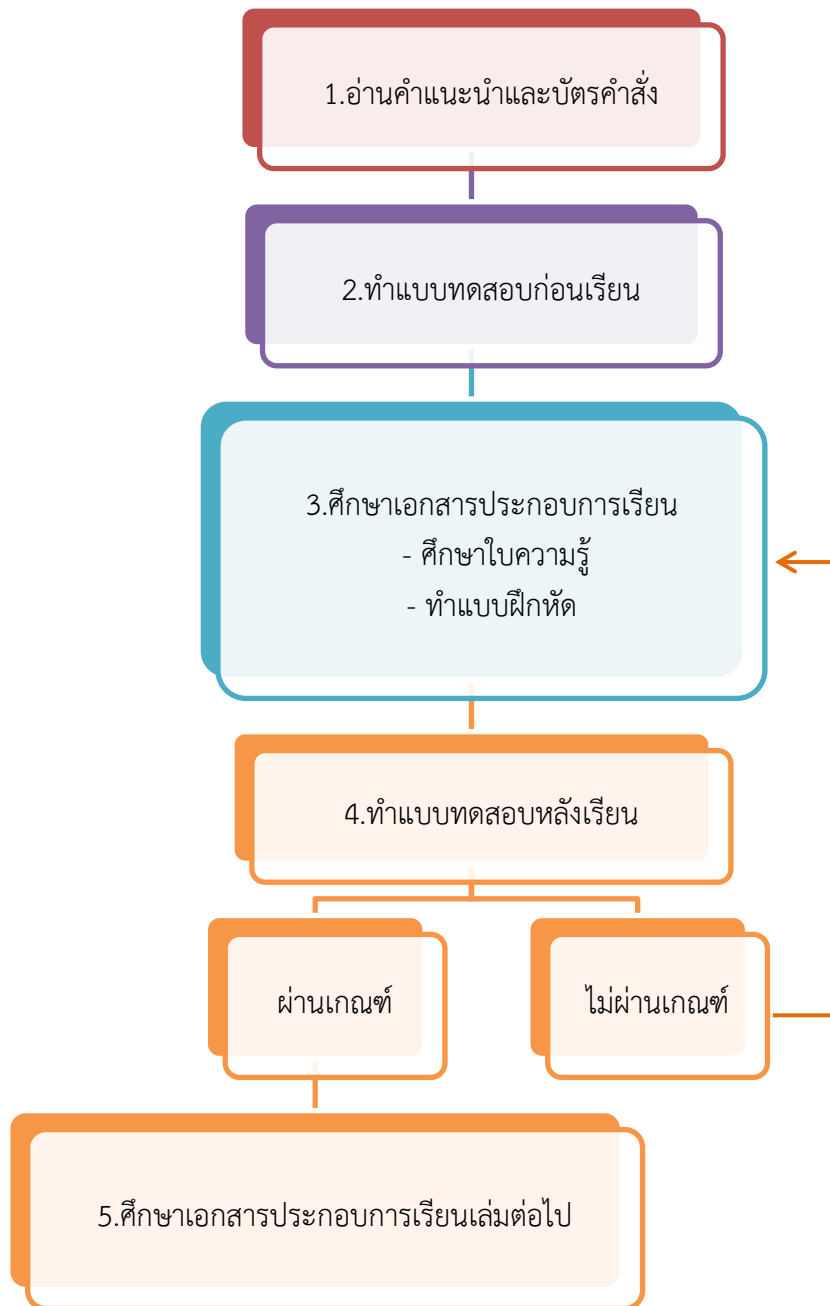
5. นักเรียนแต่ละคนต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ไม่เปิดดูเอกสารเฉลยก่อนเรียน – หลังเรียน และแบบเฉลยแบบฝึกกิจกรรมทุกกิจกรรม

6. ถ้านักเรียนและผู้สนใจต้องการข้อมูล หรือเนื้อหาเพิ่มเติมจากเอกสารประกอบการเรียนทั้งหมด สามารถค้นคว้าได้จากเอกสารอ้างอิงและบรรณานุกรมที่ให้ไว้ท้ายเล่ม

ลำดับขั้นตอนการเรียนรู้เอกสารประกอบการเรียน

รายวิชา พระพุทธศาสนา รหัสวิชา ส33102 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เล่มที่ 1 เรื่อง ศาสนพิธี

สาระสำคัญ

ศาสนพิธี เป็นพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ให้พุทธศาสนิกชนได้ประพฤติปฏิบัติ อันจะโน้มนำให้พุทธศาสนิกชนเกิดความศรัทธาในพระพุทธศาสนา เข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ละเว้นการทำความชั่ว ทำแต่ความดีและทำจิตให้บริสุทธิ์ผ่องใส เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ก่อให้เกิดความสุขใจต่อผู้ปฏิบัติ ตลอดจนเป็นการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีสืบไป

มาตรฐานการเรียนรู้

ส 1.2 : เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

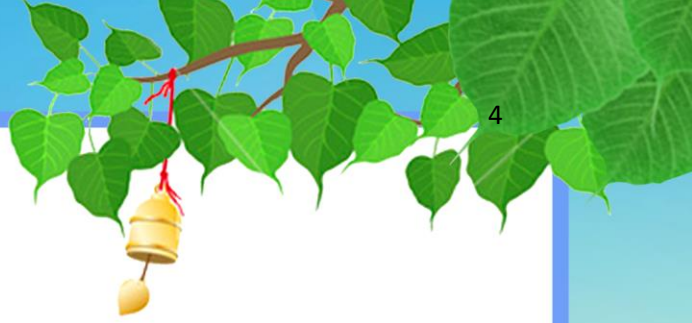
ตัวชี้วัดชั้นปี

ม.4-6/2 ปฏิบัติตนถูกต้องตามศาสนพิธี พิธีกรรมตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายและความเป็นมาของศาสนพิธีได้ถูกต้อง
2. บอกประเภทของศาสนพิธีได้ถูกต้อง
3. วิเคราะห์คุณค่าและประโยชน์ของศาสนพิธีได้ถูกต้อง
4. ปฏิบัติงานโดยใช้กระบวนการกลุ่มแบบร่วมมือได้

สาระการเรียนรู้

*ศาสนาพิธี

1. กุศลพิธี
2. บุญพิธี
3. ทานพิธี
4. ปกิณณพิธี

แบบทดสอบก่อนเรียน

รายวิชา พระพุทธศาสนา รหัสวิชา ส33102 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

เล่มที่ 1 เรื่อง ศาสนพิธี

คำชี้แจง : การตอบแบบทดสอบให้นักเรียนกาเครื่องหมาย **X** ลงในช่อง ☐ ใต้ตัวอักษร ก, ข, ค และ ง ที่เป็นคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียว บนกระดาษคำตอบที่ครูแจกให้ ใช้เวลาสอบ 10 นาที

1. คำว่า “ศาสนาพิธี” มีความหมายตรงกับข้อใดมากที่สุด
 - ก. พิธีกรรมที่จัดขึ้นในพระพุทธศาสนา
 - ข. เอกลักษณ์ในทางวัฒนธรรมของชาวพุทธ
 - ค. ขั้นตอนพิธีกรรมในการปฏิบัติของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
 - ง. ระเบียบแบบแผนของพิธีกรรมทางศาสนาที่ศาสนิกชนปฏิบัติตามเป็นแนวทางเดียวกัน
2. ข้อคือคุณค่าที่สำคัญที่สุดของศาสนาพิธี
 - ก. ช่วยให้เกิดความฉลาด
 - ข. ก่อให้เกิดความสามัคคี
 - ค. รักษาเอกลักษณ์ของชาติ
 - ง. ช่วยธำรงรักษาพระพุทธศาสนา
3. หลักการสำคัญของการจัดพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา คืออะไร
 - ก. ประหยัดมากที่สุด ประโยชน์สูงสุด
 - ข. เป็นไปตามหลักศาสนา ประชาชนมีส่วนร่วม
 - ค. ถูกต้องตามหลักศาสนา ประหยัด ประโยชน์ที่ได้รับไม่ขัดกับประเพณีนิยม
 - ง. ประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นไปตามหลักศาสนา สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย

4. ข้อใดไม่จัดอยู่ในกุศลพิธี
 - ก. พิธีรักษาศุภโศภ
 - ข. พิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่
 - ค. พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ
 - ง. พิธีเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
5. ข้อใดเป็นบุญพิธี
 - ก. การถือศีล 8
 - ข. การทอดผ้าป่า
 - ค. การทำบุญวันเกิด
 - ง. การถวายสังฆทาน
6. ข้อใดเป็นทานพิธี
 - ก. การทอดกฐิน
 - ข. การเวียนเทียน
 - ค. การสวดมนต์ไหว้พระ
 - ง. การทำบุญขึ้นบ้านใหม่
7. ข้อใดเป็นปณิณกพิธี
 - ก. ทำบุญทอดผ้าป่า
 - ข. การเจริญพุทธมนต์
 - ค. การถวายภัตตาหาร
 - ง. ทำบุญวันสงกรานต์

8. ถ้านักเรียนต้องการทำบุญเลี้ยงพระที่บ้าน เนื่องในโอกาสขึ้นบ้านใหม่ นักเรียนควรปฏิบัติตามข้อใด

- ก. จัดเตรียมภูเขาโยง
- ข. นิมนต์พระ 10 รูป
- ค. จัดเตรียมโต๊ะหมู่บูชา
- ง. แจ้งรายการอาหารที่จะถวายพระสงฆ์

9. ข้อใดไม่ใช่ประโยชน์ของพิธีกรรม

- ก. เป็นอุบายชักนำคนเข้าวัด
- ข. น้อมนำจิตใจให้คนเลื่อมใสศรัทธาในศาสนา
- ค. เป็นอุบายหาปัจจัยเพื่อทำนุบำรุงศาสนสถาน
- ง. เป็นเครื่องจรรโลงบ้ศาสนาเจริญยั่งยืนสืบไป

10. ข้อใดจัดลำดับการประกอบศาสนพิธีได้ถูกต้องที่สุด

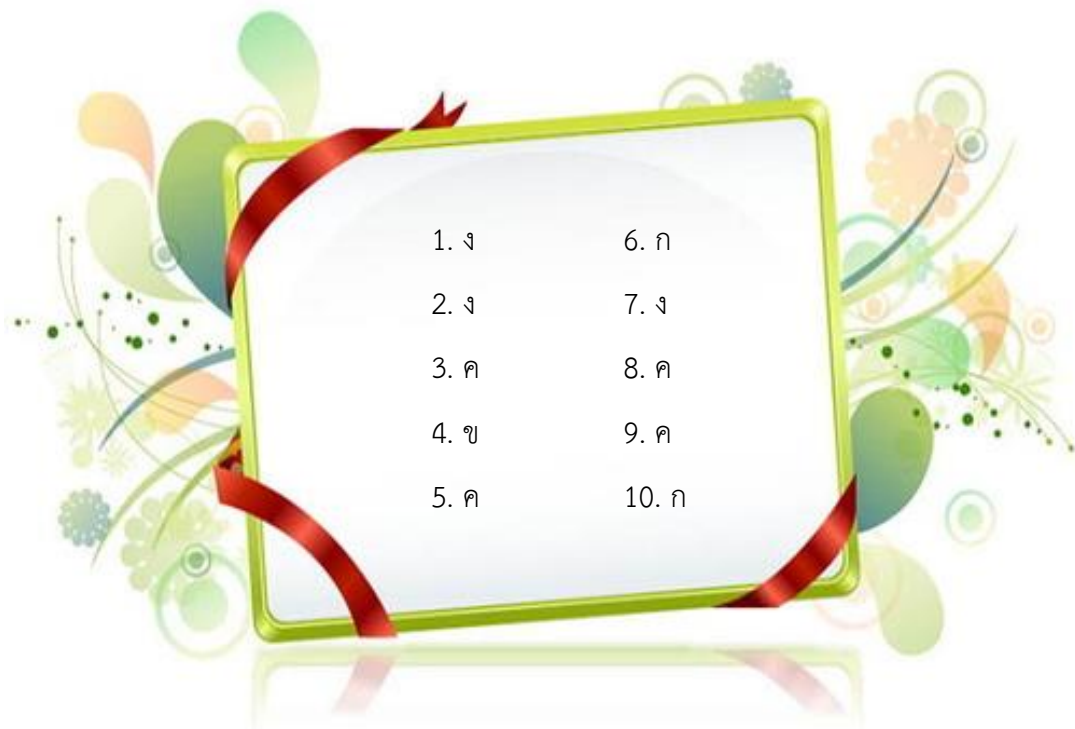
- ก. จุดเทียน จุดธูป อารธนาศีล สมาทานศีล
- ข. จุดธูป จุดเทียน อารธนาศีล สมาทานศีล
- ค. อารธนาศีล สมาทานศีล จุดเทียน จุดธูป
- ง. อารธนาศีล สมาทานศีล จุดธูป จุดเทียน

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

เล่มที่ 1 ศาสนพิธี

1. ง	6. ก
2. ง	7. ง
3. ค	8. ค
4. ข	9. ค
5. ค	10. ก

ผังโน้ตค้น
เรื่อง ศาสนพิธี

1. กุศลพิธี : พิธีที่เกี่ยวกับการ
อบรมความดีงามเฉพาะตัว

2. บุญพิธี : พิธีที่เกี่ยวข้องกับ
ประเพณีในครอบครัว

ศาสนพิธี

4. ปกิณกพิธี : พิธีเบ็ดเตล็ด
ทั่วไป

3. ทานพิธี : พิธีที่เกี่ยวกับการ
ถวายทานแด่พระสงฆ์

ใบความรู้ เรื่อง ศาสนพิธี

พิธี คือ แบบอย่าง แบบแผน หรือรูปแบบต่างๆ ที่พึงปฏิบัติในทางศาสนา โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาเรียกว่า ศาสนพิธี ความจริงเรื่อง ศาสนพิธี เป็นเรื่องที่มีด้วยกันทุกศาสนา และเป็นเรื่องเกิดขึ้นที่หลังศาสนา หมายความว่า มีศาสนาเกิดขึ้นก่อนแล้วจึงมีพิธีต่างๆ เกิดตามมาภายหลัง แม้ศาสนพิธีในพระพุทธศาสนาก็เช่นกัน เกิดขึ้นภายหลังทั้งสิ้นเหตุเกิดศาสนพิธีในพระพุทธศาสนา ก็เนื่องจากมีหลักการของพระพุทธศาสนา ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงวางไว้ตั้งแต่ในปีที่ตรัสรู้ เพื่อสาวกจะได้ถือเป็นหลักในการออกไปประกาศพระศาสนา อันเรียกว่า

ภาพ: ทำบุญถวายผ้าไตรจีวร

ภาพถ่ายโดย : ประภาพรพรณ์ พรหมพิสารท์

"โอวาทปาติโมกข์" ในโอวาทนั้น มีหลักการสำคัญที่ทรงวางไว้เป็นหลักทั่วไป 3 ประการคือ

1. สอนไม่ให้ความชั่วทั้งปวง
2. สอนให้อบรมกุศลให้พร้อม
3. สอนให้ทำจิตใจของตนให้ผ่องแผ้ว

โดยหลักการทั้ง 3 นี้ เป็นอันว่าพุทธบริษัทต้องพยายามเลิกละความประทุษร้ายทุกอย่าง จนเต็มความสามารถ และพยายามสร้างกุศลสำหรับตนให้พร้อมเท่าที่จะสร้างได้ กับพยายามชำระจิตใจให้ผ่องใสอยู่เสมอ ด้วยการพยายามทำตามคำสอนในหลักการการนี้ เป็นการพยายามทำดี เรียกว่า **"ทำบุญ"** และการทำบุญนี้แหละพระพุทธเจ้าทรงแสดงวัตถุ คือที่ตั้งอันเป็นทางไว้โดยย่อ ๆ 3 ประการ เรียกว่า **"บุญกิริยาวัตถุ"**

ภาพ : นั้สมาธิ ฝึกจิตให้ผ่องใส

ภาพถ่ายโดย : ประภาพรพรณ์ พรหมพิสารท์

บุญกิริยาวัตถุ คือ

1. ทาน การบริจาคสิ่งของของตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น
2. ศีล การรักษากายวาจาให้สงบเรียบร้อยไม่ล่วงพุทธบัญญัติ
3. ภาวนา การอบรมจิตใจให้ผ่องใสในทางกุศล

บุญกิริยานี้เอง เป็นแนวให้พุทธบริษัทปฏิบัติตามหลักการดังกล่าวข้างต้น และเป็นเค้าให้เกิดศาสนพิธีต่างๆ ขึ้นโดยนิยม คือ ในกาลต่อ ๆ มา พุทธบริษัทนิยมทำบุญ ไม่ว่าจะปรารภเหตุใดๆ ก็ให้เข้าหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 นี้ โดยเริ่มต้นมีการรับศีล ต่อไปภาวนาด้วย

การสวดมนต์เองหรือฟังพระสวดแล้วส่งใจไปตาม จบลงด้วยการบริจาทานตามสมควร เพราะนิยมทำบุญเป็นการบำเพ็ญความดีดังกล่าวนี้ และทำในกรณีต่าง ๆ กันตามเหตุที่ปรารภ จึงเกิดพิธีกรรมขึ้นมากประการ เมื่อพิธีกรรมใด เป็นที่นิยมและรับรองปฏิบัติสืบ ๆ มาจนเป็นประเพณี พิธีกรรมนั้นก็กลายเป็นศาสนพิธีขึ้น ฉะนั้น ศาสนพิธีจึงมีมากมาย เมื่อแยกเป็นหมวดก็สงเคราะห์ได้ 4 หมวด คือ

1. หมวดกุศลพิธี ว่าด้วยพิธีบำเพ็ญกุศล
2. หมวดบุญพิธี ว่าด้วยพิธีทำบุญ
3. หมวดทานพิธี ว่าด้วยการถวายทาน
4. หมวดปกิณกพิธี ว่าด้วยพิธีเบ็ดเตล็ด

ภาพ : สวดมนต์ไหว้พระน้อมรำลึกถึงพระรัตนตรัย

ภาพถ่ายโดย : ประภาพรพรณ์ พรหมพิสารท์

ภาพ : ฟังพระสวดมนต์ส่งใจน้อมรำลึกถึงองค์พระรัตนตรัย

ภาพโดย : ประภาพรพรณ์ พรหมพิสารท์

1.หมวดกุศลพิธี

กุศลพิธี เป็นเรื่องพิธีกรรมต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการอบรม ความดีงามทางพระพุทธศาสนา เฉพาะตัวบุคคล คือ เรื่องสร้างความดีแก่ตนทางพระพุทธศาสนา ตามพิธีนั่นเอง ซึ่งพิธี ทำนองนี้มีมากด้วยกัน เมื่อจัดเข้าเป็นหมวดเดียวกัน จึงให้ชื่อหมวดว่า “หมวดกุศลพิธี” ฉะนั้น หมวดกุศลพิธีที่จะกล่าวต่อไปนี้จะนำกุศลพิธีเฉพาะที่พุทธบริษัทพึงปฏิบัติในเบื้องต้น อย่างสามัญมาชี้แจงเพียง 3 เรื่อง คือ

1. พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ คือ การประกาศตนของผู้แสดงว่า เป็นผู้รับนับถือ พระพุทธเจ้าเป็นของตน เป็นการแสดงตนให้ปรากฏว่ายอมรับนับถือพระพุทธศาสนาประจำชีวิตของตนนั่นเอง

ภาพ : ถวายพานธูป เทียนแพ – พานพุ่มดอกไม้

เพื่อแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

ภาพโดย : ประภาพรพรณ์ พรหมพิสารท์

2. พิธีเวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนา

วันสำคัญในทางพระพุทธศาสนาที่พุทธศาสนิกชนนิยมประกอบพิธีกรรม เพื่อบูชาระลึกถึงคุณของพระศรีรัตนตรัยเป็นพิเศษ แต่เดิม มานี้มีกำหนดไว้ 3 วัน คือ วันวิสาขบูชา, วันอัฐมิบูชา และวันมาฆบูชา ต่อมาในภายหลังได้เพิ่มวันอาสาฬหบูชา เข้าไปอีก 1 วัน รวมเป็น 4 วัน

ภาพ : พิธีเวียนเทียนในวันสำคัญทางพุทธศาสนา

ภาพโดย : ประภาพรพรณ์ พรหมพิสารท์

3. พิธีรักษาอุโบสถศีล อุโบสถ

แปลว่า การเข้าจำ เป็นกุศลกรรมที่สำคัญประการหนึ่งของพุทธศาสนิกชน เป็นอุบายที่จะช่วยขัดเกลากิเลสอย่างหยาบให้เบาบางลง และเป็นหนทางนำไปสู่ความสงบ อันเป็นความสุขสูงสุดในพระพุทธศาสนา ดังนั้น ชาวพุทธทั้งหลายควรเอาใจใส่หาโอกาสปฏิบัติตามควรแก่โอกาส

อุโบสถสำหรับฆราวาสมี 2 อย่าง ดังนี้

3.1 ปกติอุโบสถ คือ อุโบสถที่รักษากันตามปกติเฉพาะวันหนึ่งคืนหนึ่ง อย่างที่อุบาสก อุบาสิการักษากันในวันอุโบสถ คือ วันขึ้น - แรม 15 ค่ำ (ในกรณีที่เดือนขาดจะตรงกับวันแรม 15 ค่ำ) และ 8 ค่ำ

3.2 ปฏิภาครอุโบสถ คือ อุโบสถที่รักษาเป็นพิเศษกว่าปกติ คือ รักษา ครั้งละ 3 วัน เป็นวันรับหนึ่งวัน วันรักษาหนึ่งวัน และวันส่งหนึ่งวัน

อุโบสถทั้งสองอย่างนี้ต่างกันเฉพาะจำนวนวันที่รักษาเท่านั้น และโดยเนื้อแท้แล้วการรักษาอุโบสถทั้งสองอย่างนี้ก็ คือ การสมาทานรักษาศีล 8 อย่างเคร่งครัดนั่นเอง

รักษาอุโบสถศีล

รักษาศีล เจริญภาวนา ขัดเกลากิเลสอย่าง
หยาบให้เบาบางลง

ภาพโดย : ธวัชชัย พัฒนาะสุภาภรณ์

2.หมวดบุญพิธี

บุญพิธี ได้แก่ พิธีทำบุญเนื่องด้วยประเพณีในครอบครัวของพุทธศาสนิกชน เป็นประเพณีเกี่ยวกับชีวิตของคนไทยทั่วไป ส่วนมากทำกันเกี่ยวกับเรื่องฉลองบั้ง เรื่องต้องการ สิริมงคลบ้าง เรื่องตายบ้าง ในเรื่องเหล่านี้นิยมทำบุญทาง

พระพุทธศาสนา เช่น ทำบุญเลี้ยงพระและตักบาตร เป็นต้น เพราะประเพณีนิยมดังนี้ จึงเกิดมีพิธีกรรมที่จะต้องปฏิบัติขึ้นและถือสืบ ๆ กันมาแต่โบราณกาล ฉะนั้น ในเรื่องพิธีทำบุญ หรือเรียกว่า บุญพิธี จึงเป็นเรื่องที่จะต้องศึกษา อีกส่วนหนึ่ง ซึ่งจะนำมากล่าวในหมวดนี้ โดยแยกเป็น 2 ประเภท คือ

ทำบุญเกษียณอายุเพื่อเป็นสิริมงคล

1. ทำบุญงานมงคล เป็นการทำบุญในโอกาสต่างๆ ในวันสำคัญ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่เจ้าภาพ แก่ญาติสนิทมิตรสหายหรือแก่หมู่คณะที่ร่วมกันจัดงานทำบุญนั้นขึ้น

2. ทำบุญงานอวมงคล เป็นการทำบุญเกี่ยวกับการตาย ที่นิยมทำกันมี 2 อย่าง คือ งานทำบุญหน้าศพ และงานทำบุญอัฐิ

บำเพ็ญพระราชกุศลสวดมวาร(100วัน)

ภาพโดย : ธวัชชัย พัฒนะสุภารณ์

ถวายพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

3.หมวดทานพิธี

ทานพิธี คือ การถวายทานต่าง ๆ ในที่นี้จะกว่าเฉพาะทานพิธีสามัญ ที่จำเป็น และนิยมบำเพ็ญกันอยู่ทั่วไป

การถวายทาน คือ การถวายวัตถุที่ควรให้เป็นทาน ในพระพุทธศาสนา เรียกว่าวัตถุที่ควรให้เป็นทานนี้ว่า “ทานวัตถุ” ทานจำแนกไว้ 10 ประการ คือ

- (1) ภัตตาหาร
- (2) น้ำรวม ทั้งเครื่องดื่มอันควรแก่สมณบริโภค
- (3) ผ้าเครื่องนุ่งห่ม
- (4) ยานพาหนะ สงเคราะห์ ปัจจัยค่าโดยสาร เข้าด้วย
- (5) มาลัยและดอกไม้เครื่องบูชาชนิด ต่าง ๆ
- (6) ของหอม หมายถึง ธูปเทียนบูชาพระ
- (7) เครื่องอุปโภค หมายถึง เครื่อง สุขาภัณฑ์ สำหรับชำระร่างกายให้สะอาด มีสบู่ถูกตัว เป็นต้น
- (8) เครื่องที่นอนอันควรแก่สมณะ
- (9) ที่อยู่อาศัย มีกุฏิเสนาสนะ และ เครื่อง สำหรับเสนาสนะเช่น เตียง ตู้ โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น
- (10) เครื่องตามประทีป มีเทียน จุดใช้แสงตะเกียง น้ำมันตะเกียงและไฟฟ้า เป็นต้น

ถวายผ้าห่มกันหนาวแด่พระภิกษุสงฆ์

ทั้ง 10 ประการนี้ควรแก่การถวายเป็นทาน แก่ภิกษุสามเณร เพื่อใช้สอย หรือบูชาพระตามสมควร แต่การถวายทานนี้มีนิยม 2 อย่าง คือ

1. ถวายเจาะจงเฉพาะรูปนั้นรูปนี้อย่างหนึ่ง เรียกว่า **ปาฏิบุคลิกทาน** คือ ไม่จำเป็นต้องมีพิธีกรรมอะไรในการถวาย เพราะผู้ถวายเกิดศรัทธา จะถวายสิ่งใด แก่ภิกษุหรือสามเณรรูปใด ก็จัดสิ่งนั้นมอบถวายเฉพาะรูปนั้น เป็นรายบุคคล สำเร็จเป็นทาน และผู้รับปาฏิบุคลิกทาน จะอนุโมทนาอย่างไร นั้น ก็เป็นเรื่องส่วนบุคคลเช่นกัน

2. ถวายไม่เจาะจงรูปใด มอบเป็นของกลางให้สงฆ์จัดเฉลี่ยกันใช้สอยเอง อีกอย่างหนึ่งเรียกว่า **สังฆทาน** เป็นการถวายสงฆ์เกี่ยวกับพระสงฆ์ส่วนรวมในวัด จัดเป็น **การสงฆ์** ไม่ใช่การบุคคลดังกล่าว จึงเป็นเรื่องเกี่ยวเนื่องด้วยพิธีกรรม โดยเฉพาะการถวาย และการอนุโมทนาของสงฆ์ย่อมมีพิธีปฏิบัติ ฉะนั้นในหมวดนี้ จึงจะกล่าวทานพิธีเฉพาะส่วน ที่ถวายเป็นการสงฆ์อย่างเดียว และทานที่ถวายสงฆ์นั้น แม้มีกำหนดวัตถุเป็น 10 ชนิดแล้ว ก็มินิยมถวายวัตถุใน 10 ชนิดนั้นเป็นรายการ ๆ แยก

คำถวายต่างกันออกไปอีกมากมาย แต่จะเป็นถวายอะไรก็ตาม เมื่อสงเคราะห์ก็อยู่ในปัจจัยเครื่องอาศัยของบรรพชิต 4 คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานเภสัช ทั้งนี้ และการถวายก็มีนิยามเป็น 2 คือ ถวายในกาลที่ควรถวายสิ่งนั้น ๆ เรียกว่า กาลทาน 1 ถวายไม่เนื่องด้วยกาลหรือนอกกาลอีก 1 ซึ่งมีระเบียบปฏิบัติ ดังนี้

ระเบียบพิธี

1. หลักสำคัญของการถวายทานเป็นการสงฆ์มีอยู่ว่า ต้องตั้งใจถวายเป็นสงฆ์จริง ๆ อย่าเห็นแก่หน้าบุคคลผู้รับว่า เป็นภิกษุหรือสามเณร เป็นพระสังฆเถระ หรือพระอันดับ ถ้ามีฉะนั้นแล้วจะเป็นเหตุให้จิตใจไขว่ไขว่ เกิดความยินดีในร้าย ไปตามบุคคลผู้รับ ซึ่งจะเสีย พิธีสงฆ์ทานไป ควรทำใจว่าผู้รับจะเป็นบุคคลชนิดใด ๆ ก็ตาม เมื่อเป็นผู้รับในนามของสงฆ์ ซึ่งสงฆ์จัดมา หรือเป็นผู้มาถึงเฉพาะหน้า ในขณะที่ตั้งใจถวายสงฆ์แล้ว ก็ถวายทานนั้น ๆ อุทิศให้เป็นสงฆ์จริงๆ

2. เตรียมทานวัตถุที่ต้องการถวายให้เสร็จเรียบร้อย ตามศรัทธาและทันเวลาถวาย ถ้าเป็นภัตตาหาร จีวร และคิลานเภสัช ซึ่งเป็นวัตถุยกประเคนได้ จะเป็นของถวายเนื่องด้วยกาล หรือไม่ก็ตาม ต้องจัดให้ถูกต้องตามนิยมของทานชนิดนั้น ๆ แต่ถ้าเป็นเสนาสนะหรือเครื่องเสนาสนะ ซึ่งต้องก่อสร้างกับที่และเป็นของใหญ่ใช้ติดที่ ก็ต้องเตรียมการตามสมควร

3. เผด็จสงฆ์ คือ แจ้งความประสงค์ที่จะถวายทานนั้น ๆ ให้สงฆ์ทราบ ถ้าเป็น ภัตตาหาร หรือ จีวร คิลานเภสัช ซึ่งมีจำนวนจำกัดไม่ทั่วไปแก่สงฆ์ ผู้รับให้ตามจำนวนต้องการ และนัดแนะสถานที่กับกำหนดเวลาให้เรียบร้อยด้วย

ประธานจุดธูปเทียนที่โต๊ะหมู่บูชาพระ

4. ในการถวายทานนั้น ถ้ามีพิธีอื่นประกอบด้วย ก็เป็นเรื่องของพิธีแต่ละอย่างๆ ไป เฉพาะพิธีถวายทาน เมื่อถึงกำหนด ฝ่ายทายกพึงดำเนินพิธี ดังนี้

- ก. จุดธูปเทียนหน้าที่บูชาพระ ถ้ามีตั้งอยู่ด้วย
- ข. อาราธนาศีล และรับศีล
- ค. ประนมมือกล่าวว่าคำถวายทาน

เล่มที่ 1 เรื่อง ศาสนพิธี

ในการกล่าวคำถวายนี้ ทุกครั้ง ต้องตั้ง นะโมก่อน 3 จบ ถ้ายาวรวมกันมากคน ควรว่า นะโม พร้อมกันก่อน แล้วหัวหน้ากล่าวนำคำถวายให้ผู้อื่นว่าตามเป็นคำ ๆ ทั้งคำบาลีและคำแปล จนจบ แต่คำแปลในบางกรณีที่มีคำถวายบาลียืดยาวจะเว้นไม่กล่าวก็ได้ ต่อนั้นถ้าเป็นของควรประเคนก็ประเคน อนึ่ง เสนาสนะหรือ วัตถุที่ใหญ่โต ไม่สามารถจะยกประเคนได้ ถ้าประสงค์จะประเคน ใช้น้ำหลังลงบน มือของสงฆ์ผู้เป็น ประธานในพิธี ก็ถือว่าได้ประเคนแล้ว

5. พระสงฆ์ที่รับอาราธนา เพื่อรับสังฆทานตามธรรมเนียมของทานนั้นๆ แล้ว บางพวก ในขณะที่ท่ายกกล่าวถวายทาน พระสงฆ์จะประนมมือ เป็นอาการแสดงถึงการรับทานโดยเคารพ เมื่อท่ายกกล่าวถวายจบแล้ว เปล่งวาจา **สาธุ** พร้อมกัน บางพวก เมื่อท่ายกกล่าวถวายจบแล้ว พระสงฆ์จึงประนมมือ เปล่งวาจา **สาธุ** ทั้งนี้ สุดแต่จะควร เมื่อเสร็จการประเคนแล้ว พึงอนุโมทนา ด้วยบท

ก. ยถา.....

ข. สัพพัตติโย.....

ค. บทอนุโมทนาโดยควรแก่ทาน.....

ฌ. ภาวตุ สัพพมงคลี.....

6. ขณะพระสงฆ์อนุโมทนา ทายกพึงกรวดน้ำ เมื่อพระเริ่มบท ยถา... พอถึงบท สัพพัตติโย... เป็นต้นไป พึงประนมมือรับพรไปจนจบ แล้วกราบ 3 หน เป็นอัน เสร็จพิธีถวายทาน

คำถวายสังฆทาน (ประเภทสามัญ)

อิมานิ มยฺ ภนเต ภตตานิ, สปริวารานิ,
ภิกขุสงฆสฺส, โอโณชยาม, สาธุ โน ภนเต,
ภิกขุสงฺฆเ, อิมานิ, ภตตานิ, สปริวารานิ,
ปฏิกคณหาตุ, อมหากํ, ทีฆรตตํ, หิตาย, สุขาย.

พิธีถวายสังฆทาน

ภาพโดย : ธวัชชัย พัฒนะสุภารณ์

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย
ขอน้อมถวาย ภตตาทหาร กับทั้งบริวารเหล่านี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับภตตาทหาร กับทั้ง
บริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญฯ

4. หมวดปกิณกพิธี

พิธีกรรมที่จะกล่าวในบทนี้เป็นพิธีเบ็ดเตล็ดเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติบางประการ ในการประกอบพิธีต่าง ๆ ที่กล่าวแล้วในหมวดต้น ๆ มาชี้แจงเพื่อความรู้ และเพื่อเป็นทางปฏิบัติ แต่จะกล่าวเฉพาะเรื่องที่มีได้ชี้แจงไว้ข้างต้นเพียง 5 เรื่องเท่านั้น คือ

1. วิธีแสดงความเคารพพระ
2. วิธีประเคนของพระ
3. วิธีทำหนังสืออาราธนา และทำใบปวารณาถวายจตุปัจจัย
4. วิธีอาราธนาศีล อาราธนาพระปริตร อาราธนาธรรม
5. วิธีกรวดน้ำ

1. วิธีแสดงความเคารพพระ

ความมุ่งหมายของการแสดงความเคารพพระ ก็เพื่อแสดงให้เห็นปรากฏว่า ตนมีความนับถือ ด้วยกายและใจจริง การแสดงให้เห็นปรากฏนี้ส่วนใหญ่แสดงออกทางกาย ซึ่งส่อซึ่งถึงน้ำใจอย่างเด่นชัด พระที่ควรแก่การแสดงความเคารพ ได้แก่ พระพุทธรูปหรือปูชนียวัตถุ มีพระสกลุเบจติย เป็นต้น 1 พระภิกษุสามเณรผู้ทรง เพศอุดมกว่าตน 1 การแสดงความเคารพต่อพระดังกล่าวนี้ จะนำมาชี้แจงในที่นี้เพียง 3 วิธี คือ

ประนมมือฟังพระสวดและฟังเทศน์

ก. ประนมมือ

ข. ไหว้

ค. กราบ

ประนมมือ ตรงกับหลักที่กล่าวไว้ในบาลี

ว่า “**ทำอัญชลี**” คือ การกระพุ่มมือทั้งสองประนม ให้ฝ่ามือทั้งสองประกบกัน นิ้วทุกนิ้วของมือทั้งสองแนบชิดตรงกัน เป็นการแสดงความเคารพเวลาสวดมนต์

หรือฟังพระสวดและฟังเทศน์ เป็นต้น แสดงอย่างเดียวกันทั้งชายทั้งหญิง

ไหว้ ตรงกับที่กล่าวไว้ในบาลีว่า “**นมัสการ**” หรือ “**วันทา**” คือการยกมือที่ประนม แล้วขึ้นพร้อมกับก้มศีรษะลงเล็กน้อย ให้มือประนมจดหน้าผาก นิ้วหัวแม่มือทั้งสองอยู่ระหว่างคิ้ว อย่างนี้เรียกว่า **ไหว้** ใช้แสดงความเคารพพระ ในขณะนั่งเก้าอี้ หรือยืนอยู่ ไม่ใช้นั่งราบกับพื้น แสดงอย่างเดียวกันทั้งชายและหญิง

เล่มที่ 1 เรื่อง ศาสนพิธี

2. วิธีประเคนของพระ

การประเคนของพระ คือ การถวายของให้พระได้รับถึงมือ ของที่ประเคนนั้นต้องเป็นของที่คนเดียวพอยกได้อย่างธรรมดา ไม่ใช่ของหนัก หรือใหญ่โตจนเกินไป **ไม่มีวัดอุณามาส** คือ เงินทอง หรือของกะไหล่ด้วยเงินแท้หรือทองแท้ปนอยู่ด้วย เพราะเป็นของไม่เหมาะสมแก่ภาวะของพระที่จะรับได้ และถ้าเป็นของเคี้ยวของฉัน ต้องประเคนได้เฉพาะในกาล เวลาวิกาลตั้งแต่ เที่ยงแล้วไปจนถึง ย่ำรุ่งวันใหม่ ไม่ควรรนำมาประเคน วิธีประเคนนั้น พึงปฏิบัติ ดังนี้

ประเคนของถวายพระ

ก. พึงนำของประเคนเข้าไปให้ใกล้พระผู้รับ ประมาณ 1 ศอก (ไม่ถึงศอก หรือไม่เกินศอก คืบก็ได้) จะนั่งหรือยืนแล้วแต่สถานที่ที่พระนั่งอยู่นั้น อำนวย

ข. จับของที่ประเคนด้วยมือทั้งสองก็ได้ มือเดียวก็ได้ ยกให้สูงขึ้นเล็กน้อย แล้วน้อม ถวายพระซึ่งท่านจะยื่นมือทั้งสองออกมาจับ ถ้าผู้ถวายเป็นสตรี พึงวางของลงบนผ้ากราบ ที่พระปรบอยู่ข้างหน้า เสร็จแล้วพึงไหว้หรือกราบแล้วแต่กรณี หนหนึ่ง หลักสำคัญของการประเคนนี้ ต้องแสดงออกด้วยความเคารพ ไม่ใช่เสือกไส หรือทิ้ง ให้โดยไม่เคารพ

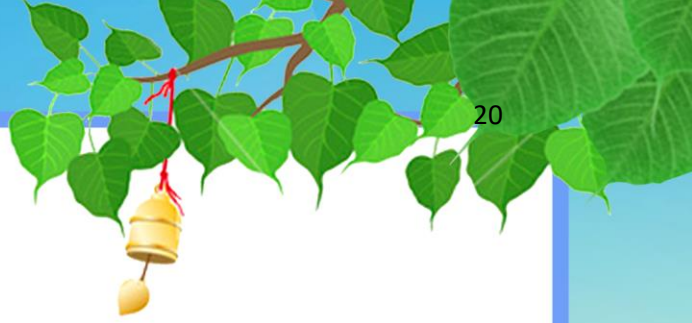
3. วิธีทำหนังสืออาราธนาและทำใบพวารณาถวายจตุปัจจัย

การอาราธนาพระ ก็คือการนิมนต์พระสงฆ์ไปประกอบพิธีต่างๆ ต้องทำให้เป็นกิจลักษณะ แต่ก่อนใช้อาราธนาด้วยวาจาเป็นพื้น แต่ในปัจจุบันนี้นิยม ทำหนังสืออาราธนา ความมุ่งหมายก็เพื่อแจ้งกำหนดงานและรายการให้พระสงฆ์ทราบ หนังสืออาราธนานี้ เรียกกันว่า **ฎีกานิมนต์พระ** มีข้อความที่จะแสดงเป็นตัวอย่าง ดังนี้

“ขออาราธนาพระคุณเจ้า (พร้อมด้วยพระสงฆ์ในวัดนี้อีก.....รูป) เจริญพระพุทธมนต์ (หรือสวดพระพุทธมนต์ หรือแสดงพระธรรมเทศนาแล้วแต่กรณี) ในงาน.....ที่บ้านเลขที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....กำหนดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา..... น.

(หากจะอาราธนาให้รับอาหารบิณฑบาต เข้า หรือ เพล ให้บอกด้วย ถ้าต้องการ ตักบาตรหรือปันโต ก็ต้องบอกไว้ในฎีกาให้นำไปด้วย)

ถ้างานนั้นมีเรือหรือรถรับส่ง ก็ให้หมายเหตุบอกไว้ท้ายฎีกานั้น เพื่อพระจะได้ทราบล่วงหน้า การวางฎีกาณิมนต์พระนี้ ถ้าเป็นพระวัดเดียวกัน ไม่ต้องทำฎีกาณิมนต์เป็นรายองค์ก็ได้ เป็นแต่ระบุจำนวนพระหรือรายชื่อพระที่ต้องการให้ทางวัดจัดนิมนต์ ต่อให้ก็ได้และในการถวายไทยธรรมแก่พระสงฆ์ ที่นิมนต์มาประกอบพิธีต่างๆ ก็มี นิยมถวายค่าจตุปัจจัยเป็นพิเศษจากไทยธรรมอีกส่วนหนึ่งด้วยในการถวายค่าจตุปัจจัยนี้ นิยมทำใบปวารณาถวาย คือ ถวายด้วยใบปวารณาความมุ่งหมายก็เพื่อสงเคราะห์ ให้ภิกษุได้รับค่าจตุปัจจัยนั้น โดยชอบด้วยวินัย ใบปวารณานี้ มีแบบนิยมเป็นฉบับ ดังนี้

ขอถวายจตุปัจจัยอันควรแก่สมณบริโภค แต่พระคุณเจ้าเป็น มูลค่า.....บาทสต.
หากพระคุณเจ้าต้องประสงค์สิ่งใดอันควรแก่สมณบริโภคแล้ว ขอได้โปรดเรียกร้องจาก
กัปปีการก ผู้ปฏิบัติของพระคุณเจ้า เทอญ”

ใบปวารณานี้ นิยมกลัดติดกับผ้าที่ทอดในงานอวมงคล หรือถวายเฉพาะใบหรือไม่ก็ได้
ของแล้วรวมถวายไปกับเครื่องไทยธรรมในทุก ๆ งาน ส่วนเงินค่าจตุปัจจัยนั้น มอบให้กับ กัปปีการก
คือศิษย์ผู้มากับพระนั้น

4. วิธีอาราธนาศีล อาราธนาพระปริตร

การอาราธนา คือ การเชื้อเชิญพระสงฆ์ในพิธีให้ศีล ให้สวดพระปริตร หรือให้แสดง
ธรรม เป็นธรรมเนียมมีมาแต่ดั้งเดิมที่จะต้องอาราธนา
ก่อน พระสงฆ์จึงจะประกอบพิธีกรรมนั้น ๆ และการ
อาราธนาที่ถือเป็นธรรมเนียมกันมากมี 3 กรณีเท่านั้น

วิธีอาราธนา นิยมกันว่า ถ้าพระสงฆ์
นั่งบนอาสนะยกสูงเจ้าภาพและแขกนั่งเก้าอี้
ผู้อาราธนาเข้าไปยืนระหว่างเจ้าภาพกับแถวพระสงฆ์
ตรงกับรูปที่ 3 หรือที่ 4 ห่างแถวพระสงฆ์พอสมควร
หันหน้าไปทางโต๊ะที่บูชา ประนมมือไหว้พระพุทธรูปก่อนแล้วยืนประนมมือตั้งตัวตรง กล่าวคำอาราธนา
ตามแบบที่ต้องการ ถ้าพระสงฆ์นั่งอาสนะต่ำธรรมดา เจ้าภาพและแขกอื่นก็นั่งกับพื้น ผู้อาราธนาต้อง

ผู้อาราธนาหันหน้าไปทางโต๊ะหมู่บูชา กล่าวนำ

เล่มที่ 1 เรื่อง ศาสนพิธี

เข้าไปนั่งคุกเข่าต่อหน้าแถวพระสงฆ์ตรงหัวหน้า กราบพระที่โต๊ะบูชา 3 ครั้งก่อน แล้วประนมมือตั้งตัวตรง กล่าวคำอาราธนาที่ต้องการตามแบบ คือ

พิธีสวดมนต์เย็น อาราธนาศีล อาราธนาพระปริตร

พิธีเลี้ยงพระ อาราธนาศีล

พิธีถวายทานทุกอย่าง อาราธนาศีล

พิธีเทศน์ ถ้าเทศน์ต่อจากสวดมนต์ ตอนสวดมนต์ไม่ต้องอาราธนาศีล เริ่มต้นด้วยอาราธนาพระปริตร แล้วอาราธนาศีล ตอนพระขึ้นเทศน์ รับศีลแล้วอาราธนาธรรมต่อ แต่ถ้า สวดมนต์กับเทศน์ไม่ได้ต่อเนื่องกัน ถือว่าเป็นคนละพิธี ตอนสวดมนต์ก็อาราธนา ตามแบบ พิธีสวดมนต์เย็นที่กล่าวแล้ว ตอนเทศน์ก็เริ่มต้น ด้วยอาราธนาศีลก่อน จบรับศีลแล้วจึงอาราธนา ธรรม

พิธีสวดศพต่าง ๆ เช่น สวดแจ้ง สวดพระอภิธรรม เป็นต้น ถ้าไม่มีพิธีอื่นนำหน้าให้อาราธนาศีลก่อน ถ้ามีพิธีอื่นนำหน้าแล้วไม่ต้องอาราธนาศีล

คำอาราธนาศีล 5 ในพิธีการ

มยฺ ฆนฺเต วิสฺสุ วิสฺสุ รกฺขนฺตถาย ทิสฺสเณน สห ปณฺจ สีลานิ ยาจาม

ทุติยัมปิ มยฺ ฆนฺเต วิสฺสุ วิสฺสุ รกฺขนฺตถาย ทิสฺสเณน สห ปณฺจ สีลานิ ยาจาม

ตติยัมปิ มยฺ ฆนฺเต วิสฺสุ วิสฺสุ รกฺขนฺตถาย ทิสฺสเณน สห ปณฺจ สีลานิ ยาจาม

คำอาราธนาพระปริตร

วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสิทธิยา

สพฺพทฺฤกฺขวินาสาย ปริตตํ พฺรุธ มงฺคลํ

วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสิทธิยา

สพฺพภยวินาสาย ปริตตํ พฺรุธ มงฺคลํ

วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสิทธิยา

สพฺพโรควินาสาย ปริตตํ พฺรุธ มงฺคลํ ฯ

คำอาราธนาธรรม

พฺรหฺมา จ โลกาทิปตํ สหฺมปติ กตฺถอญฺลี อนฺนิจฺจํ อยาจถ

สนฺตึธ สตฺตาปฺพรชกฺขชาติกา เทเสตุ ฌมฺมํ อนุกมฺปิมี ปชํ ฯ

5. วิธีกรวดน้ำ

เมื่อจะกรวดน้ำเพื่ออุทิศส่วนบุญ ต้องคำนึงถึงประเพณีที่มีมาแต่โบราณกาล ด้วยวิธีนิยมทำกันดังนี้ คือ เริ่มต้นเตรียมน้ำสะอาดใส่ภาชนะไว้พอสมควร จะเป็นขัน ขวดเล็ก แก้วน้ำ หรือขันอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ พอพระสงฆ์เริ่ม อนุโมทนาด้วยบท ยถา... ก็เริ่มกรวดน้ำ โดยตั้งใจ นึกอุทิศส่วนบุญ มือขวาจับภาชนะน้ำริน ใช้มือซ้ายประคอง แล้วว่ำบทกรวดน้ำในใจไปจนจบ การหลั่งน้ำกรวด ถ้าเป็นพื้นดินควรหลั่งลงในที่สะอาดหมดจด ถ้าอยู่บนเรือนหรือสถานที่ ที่ไม่ใช่พื้นดิน ต้องหาภาชนะอื่นที่สมควร เช่น ถาดหรือขัน เป็นต้น รอน้ำกรวดไว้เสร็จแล้วจึงนำไป เทลงดินตรงที่สะอาด อย่าใช้กระโถน

การกรวดน้ำอุทิศส่วนบุญ

หรือภาชนะสกปรกกรองเป็นอันขาด เพราะน้ำที่กรวดเป็น สักขีพยานในการทำบุญของตนว่าทำด้วยใจสะอาดจริง ๆ

คำกรวดน้ำแบบสั้น

“อิหฺม เม ญาตีนิ โหตุ สุขิตา โหนตุ ญาตโย”

คำแปล

ขอบุญนี้จงสำเร็จแก่ญาติทั้งหลายของข้าพเจ้าเถิด

ขอญาติทั้งหลายจงเป็นสุข ๆ เถิด

เล่มที่ 1 เรื่อง ศาสนพิธี

ใบกิจกรรมที่ 1

คำชี้แจง : อ่านข้อความที่กำหนดให้และเขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่องตารางที่มีความสัมพันธ์กัน

ข้อความ	กุศลพิธี	บุญพิธี	ทานพิธี	ปกิณกพิธี
1.สุดีชวนเพื่อนๆ ร่วมเป็นเจ้าภาพผ้าป่าสามัคคีให้กับวัดในหมู่บ้าน				
2.นักเรียนเข้าร่วมแสดงตนเป็นพุทธมามกะ				
3.แม่แยมทำบุญอุทิศแก่บรรพชนในวันเทศกาลสงกรานต์				
4.แม่จำปาจัดงานพิธีสมรสให้นายหมื่นกับนางสาวกระเถิด				
5.การหลั่งน้ำอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ล่วงลับไปแล้วเริ่มเมื่อพระสงฆ์สวดอนุโมทนา ยถา วาริวหา...				
6.ประชาชนเวียนเทียนที่พุทธมณฑลร่วมกับสมเด็จพระรัตนราชสุตาสยามบรมราชกุมารี ในวันวิสาขบูชา				
7.คารณิมนต์พระสงฆ์มาทำบุญขึ้นบ้านใหม่พร้อม ๆ กับญาติพี่น้อง				
8.คุณยายจันทร์ ไปถือศีลอุโบสถ ทุกวันพระในช่วงเข้าพรรษา				
9.ชากับเพื่อน ๆ ร่วมกันจัดเครื่องสังฆทานไปถวายพระ				
10.โรงเรียนจัดให้นักเรียนสวดมนต์สุดสัปดาห์เป็นประจำทุกวันศุกร์				

เล่มที่ 1 เรื่อง ศาสนพิธี

เฉลยใบกิจกรรมที่ 1

คำชี้แจง : อ่านข้อความที่กำหนดให้และเขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่องตารางที่มีความสัมพันธ์กัน

ข้อความ	กุศลพิธี	บุญพิธี	ทานพิธี	ปกิณกพิธี
1.สุดีชวนเพื่อนๆ ร่วมเป็นเจ้าภาพผ้าป่าสามัคคีให้กับวัดในหมู่บ้าน			✓	
2.นักเรียนเข้าร่วมแสดงตนเป็นพุทธมามกะ	✓			
3.แม่แยมทำบุญอุทิศแก่บรรพชนในวันเทศกาลสงกรานต์				✓
4.แม่จำปาจัดงานพิธีสมรสให้นายหมื่นกับนางสาวกระเถิด		✓		
5.การหลั่งน้ำอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ล่วงลับไปแล้วเริ่มเมื่อพระสงฆ์สวดอนโมทนา ยถา วาริวหา...				✓
6.ประชาชนเวียนเทียนที่พุทธมณฑลร่วมกับสมเด็จพระรัตนราชสุตาสยามบรมราชกุมารี ในวันวิสาขบูชา	✓			
7.คารณินมนต์พระสงฆ์มาทำบุญขึ้นบ้านใหม่พร้อม ๆ กับญาติพี่น้อง		✓		
8.คุณยายจันทร์ ไปถือศีลอุโบสถ ทุกวันพระในช่วงเข้าพรรษา	✓			
9.ชากับเพื่อน ๆ ร่วมกันจัดเครื่องสังฆทานไปถวายพระ			✓	
10.โรงเรียนจัดให้นักเรียนสวดมนต์สุดสัปดาห์เป็นประจำทุกวันศุกร์	✓			

ใบกิจกรรมที่ 2

คำชี้แจง: พิจารณากิจกรรมในภาพแล้วนำหมายเลขในกรอบ ไปใส่หน้ารูปภาพที่มีความสัมพันธ์กัน

1.งานมงคลพิธี	2.การเวียนเทียน	3.พิธีทอดผ้าป่า	4.งานอวมงคล	5.การทำบุญ ตักบาตร
6.การสวดมนต์ ไหว้พระ	7.การประเคน ของพระ	8.พิธีอุปสมบท	9.การกรวดน้ำ	10.ถวายสังฆทาน

เฉลยใบกิจกรรมที่ 2

คำชี้แจง: พิจารณากิจกรรมในภาพแล้วนำหมายเลขในกรอบ ไปใส่หน้ารูปภาพที่มีความสัมพันธ์กัน

1.งานมงคลพิธี	2.การเวียนเทียน	3.พิธีทอดผ้าป่า	4.งานอวมงคล	5.การทำบุญ ตักบาตร
6.การสวดมนต์ ไหว้พระ	7.การประเคน ของพระ	8.พิธีอุปสมบท	9.การกรวดน้ำ	10.ถวายสังฆทาน

ใบกิจกรรมที่ 3

คำชี้แจง: ให้นักเรียนพิจารณารูปภาพว่าตรงกับศาสนพิธีหมวดใด แล้วเขียนลงในช่องว่าง

ศาสนพิธี

หมวดกุศลพิธี	หมวดทานพิธี
หมวดบุญพิธี	หมวดปณิณกพิธี

เฉลยใบกิจกรรมที่ 3

คำชี้แจง: ให้นักเรียนพิจารณารูปภาพว่าตรงกับศาสนพิธีหมวดใด แล้วเขียนลงในช่องว่าง

ศาสนพิธี	
หมวดกุศลพิธี	หมวดทานพิธี
หมวดบุญพิธี	หมวดปกิณกพิธี

ทานพิธี

บุญพิธี

กุศลพิธี

ปกิณกพิธี

ทานพิธี

กุศลพิธี

แบบทดสอบหลังเรียน

รายวิชา พระพุทธศาสนา รหัสวิชา ส33102 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

เล่มที่ 1 เรื่อง ศาสนพืธี

คำชี้แจง : การตอบแบบทดสอบให้นักเรียนกาเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ☐ ได้ตัวอักษร
ก, ข, ค และ ง ที่เป็นคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียว บนกระดาษคำตอบที่
ครูแจกให้ ใช้เวลาสอบ 10 นาที

1. ข้อใดจัดลำดับการประกอบศาสนพิธีได้ถูกต้องที่สุด
 - ก. จุดเทียน จุดธูป อาราธนาศีล สมาทานศีล
 - ข. จุดธูป จุดเทียน อาราธนาศีล สมาทานศีล
 - ค. อาราธนาศีล สมาทานศีล จุดเทียน จุดธูป
 - ง. อาราธนาศีล สมาทานศีล จุดธูป จุดเทียน
2. ข้อคือคุณค่าที่สำคัญที่สุดของศาสนพิธี
 - ก. ช่วยให้เกิดความฉลาด
 - ข. ก่อให้เกิดความสามัคคี
 - ค. รักษาเอกลักษณ์ของชาติ
 - ง. ช่วยธำรงรักษาพระพุทธศาสนา
3. ข้อใดเป็นทานพิธี
 - ก. การทอดกฐิน
 - ข. การเวียนเทียน
 - ค. การสวดมนต์ไหว้พระ
 - ง. การทำบุญขึ้นบ้านใหม่

4. ข้อใดเป็นบุญพิธี
 - ก. การถือศีล 8
 - ข. การทอดผ้าป่า
 - ค. การทำบุญวันเกิด
 - ง. การถวายสังฆทาน
5. ข้อใดไม่จัดอยู่ในกุศลพิธี
 - ก. พิธีรักษาศุโบสถ
 - ข. พิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่
 - ค. พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ
 - ง. พิธีเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
6. คำว่า “ศาสนพิธี” มีความหมายตรงกับข้อใดมากที่สุด
 - ก. พิธีกรรมที่จัดขึ้นในพระพุทธศาสนา
 - ข. เอกลักษณ์ในทางวัฒนธรรมของชาวพุทธ
 - ค. ขั้นตอนพิธีกรรมในการปฏิบัติของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
 - ง. ระเบียบแบบแผนของพิธีกรรมทางศาสนาที่ศาสนิกชนปฏิบัติตามเป็นแนวทางเดียวกัน
7. ข้อใดไม่ใช่ประโยชน์ของพิธีกรรม
 - ก. เป็นอุบายชักนำคนเข้าวัด
 - ข. น้อมนำจิตใจให้คนเลื่อมใสศรัทธาในศาสนา
 - ค. เป็นอุบายหาปัจจัยเพื่อทำนุบำรุงศาสนสถาน
 - ง. เป็นเครื่องจรรโลงให้ศาสนาเจริญยั่งยืนสืบไป

8. หลักการสำคัญของการจัดพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา คืออะไร
- ก. ประหยัดมากที่สุด ประโยชน์สูงสุด
 - ข. เป็นไปตามหลักศาสนา ประชาชนมีส่วนร่วม
 - ค. ถูกต้องตามหลักศาสนา ประหยัด ประโยชน์ที่ได้รับไม่ขัดกับประเพณีนิยม
 - ง. ประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นไปตามหลักศาสนา สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย
9. ข้อใดเป็นปกิณกพิธี
- ก. ทำบุญทอดผ้าป่า
 - ข. การเจริญพุทธมนต์
 - ค. การถวายภัตตาหาร
 - ง. ทำบุญวันสงกรานต์
10. ถ้านักเรียนต้องการทำบุญเลี้ยงพระที่บ้าน เนื่องในโอกาสขึ้นบ้านใหม่ นักเรียนควรปฏิบัติตามข้อใด
- ก. จัดเตรียมภูเขาโยง
 - ข. นิมนต์พระ 10 รูป
 - ค. จัดเตรียมโต๊ะหมู่บูชา
 - ง. แจ้งรายการอาหารที่จะถวายพระสงฆ์

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

เล่มที่ 1 ศาสนพิธี

1. ก	6. ง
2. ง	7. ค
3. ก	8. ค
4. ค	9. ง
5. ข	10. ค

บรรณานุกรม

กรมการศาสนา, กระทรวงวัฒนธรรม. (2549). **คู่มือพิธีกรและการปฏิบัติพิธีทางพระพุทธศาสนา**

ฉบับปรับปรุง. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, กรุงเทพมหานคร :
พิมพ์ครั้งที่ 4.

กรมการศาสนา. (2525). **ศาสนพิธี ฉบับกรมการศาสนา**. โรงพิมพ์การศาสนา, กรุงเทพมหานคร :
พิมพ์ครั้งที่ 2.

_____. (2552). **ศาสนพิธีสังเขป**. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร
การกรวดน้ำ. (2559)[ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : <http://www.dhammajak.net/phitee>
สืบค้น 8 ตุลาคม 2559.

จรัส พยัคฆราชศักดิ์ และคณะ. (2546). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา 3 ม.4-6**.
กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช (ว.พ.).

พระธรรมวโรดม, (สนธิ์ กิจจาโร). (2554). **คู่มือปฏิบัติงานศาสนพิธี**. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏ
ราชวิทยาลัย.

พระมหามนัส กิตติสาโร. (2558). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานพระพุทธศาสนา ม.4-6**.
กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ(พว.).

วิทย์ วิศทเวทย์, เสถียรพงษ์ วรรณปก. (2555.) **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานพระพุทธศาสนา**
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. กรุงเทพมหานคร : บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมการศาสนา. (2537). **ศาสนพิธีสำหรับครูสอนวิชาพระพุทธศาสนา**.
กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.

ภาพประกอบเนื้อเรื่อง : บันทึกภาพโดย พระสามารถ รุจิธมโม วัดห้วยสะแกราช,
นายธวัชชัย พัฒนะสุภาภรณ์ ครู โรงเรียนสะแกราชวชิรศึกษา,
และ นางสาวประภาพรณัฏ์ พรหมพิสารต์ ครู โรงเรียนสะแกราชวชิรศึกษา
ภาพประกอบเนื้อเรื่อง : ที่มา : <http://www.dhammathai.org/ศาสนพิธี>

